

Záznam zo stretnutia pracovnej skupiny pre zonáciu Tatranského národného parku, ktoré sa uskutočnilo dňa 24. januára 2012 na MŽP SR, Nám. Ľ. Štúra 1 v Bratislave

Prítomní:

Podľa prezenčnej listiny

K bodu 1.1: Otvorenie stretnutia

Stretnutie otvoril generálny riaditeľ sekcie ochrany prírody a tvorby krajiny Rastislav Rybanič. Pán minister ospravedlnil svoju neúčast' na začiatku stretnutia kvôli náhlym dôležitým pracovným povinnostiam a k pracovnej skupine sa pripojil neskôr.

Program rokovania

- 1) Zhrnutie činnosti pracovnej skupiny
- 2) Hlavné princípy a kritériá vedeckej zonácie s upozornením na tie, ktoré neboli v predchádzajúcich návrhoch zonácie zohľadnené
- 3) Problémové oblasti: 1. Bobrovecká a Juráňová dolina, 2. Tichá a Kôprová dolina, 3. Bielovodská, Široká a Javorová dolina s masívom Chovancov vrch – Skorušiniak (979 m n. m.)
- 4) Predstavenie návrhu ŠOP SR po zapracovaní dohodnutých pripomienok z posledného stretnutia (20. 10. 2011) – rozdiel medzi odborným návrhom ŠOP SR a vedeckým návrhom zonácie TANAP-u
- 5) Prerokovanie a zosúladenie finálnej verzie s výsledkami analýz
- 6) Záver – stanovenie termínu na publikovanie výstupu.

Priebeh stretnutia

Stretnutia sa zúčastnilo 17 členov a traja stále prizvaní hostia pracovnej skupiny.

V úvode stretnutia R. Rybanič zhrnul činnosť pracovnej skupiny. Oboznámil ostatných členov, že vedecký návrh bude ďalej prerokovávaný (predkonzultačná fáza), ale nie legislatívnou procedúrou, pretože sa bude meniť vláda, ale ako návrh odborníkov sa predloží ostatným zainteresovaným stranám. Tiež oboznámil členov, že bola snaha o predstavenie rozpracovaného návrhu ŠL TANAP-u, ktoré ale nesúhlasili s predbežným návrhom vedeckej zonácie.

S. Celer oboznámil členov s postupom vypracovania súčasného návrhu. Vychádzalo sa z odborného návrhu zonácie z augusta 2010 (podľa metodického postupu ŠOP SR)

a nasledovala predrokovávaná zonácia, ktorá odráža súčasný stav a odsúhlasené zóny, či už zo strany niektorých neštátnych vlastníkov lesov alebo ŠL TANAP-u. Ďalší návrh vypracoval Botanický ústav SAV s Botanickou záhradou UK a Výskumný ústav vysokohorskej biológie Žilinskej univerzity. Výsledný vedecký návrh predstavuje syntézu všetkých obdržaných návrhov. Medzičasom nastali zmeny v oblastiach cestovného ruchu. V tomto prípade boli zóny vyznačené podľa už existujúcich stredísk cestovného ruchu. Diskusia sa viedla aj o vysokohorských chatách. P. Novák poukázal na problém pri udeľovaní výnimiek (dlhá lehota vydania) v prípade, ak chce majiteľ chaty požiadať o finančný grant na zlepšenie technického vybavenia. Môže vyvstať aj problém s poľovníckymi chatami, ako sa budú brať v zonácii. Viaceré chaty stoja v zóne A, preto vedci navrhli vylíšiť ich pomocou ekologicko-funkčných priestorov a určiť režim pre ne. Druhý návrh bol, aby sa chaty presne zamerali (geometrickým plánom) a boli zo zóny A vyčlenené. Kvôli zachovaniu kompaktnosti zóny A a škálovej primeranosti sa vedci priklonili k stanoveniu režimu, nie však vyňatiu zo zóny A.

J. Topercer v ďalšej časti rozobral hlavné princípy a kritériá vedeckej zonácie s upozornením na tie, ktoré neboli v predchádzajúcich zonáciách zohľadnené. Pripravil aj text, ktorý ostatní členovia v predchádzajúcich týždňoch pripomienkovali a ktorý pripravujú na publikovanie vo vedeckej tlači. Uviedol, že do zóny A treba zahrnúť o. i. všetky tzv. „horúce miesta“ biodiverzity, ako i biogeograficky a ekologicky špecifické a jedinečné územia. Súčasná zonácia sa líši aj prístupom k hodnoteniu území (biotopov) podľa prirodzenosti a zachovalosti, viac zohľadňuje reprezentatívnosť, konektivitu, druhovú a biotopovú bohatosť, nenahraditeľnosť a iné kritériá (uvedené v predstavenom texte). Ďalším rozdielom je snaha vytvoriť priestor pre reprezentatívnu vzorku kontrolných plôch na porovnanie účinkov bezzásahového manažmentu s účinkami rôznych zásahov. Poukázal na potrebu (a ďalší rozdiel v súčasnej zonácii) využívať viacej tzv. priestorové katalyzátory, ktoré napomáhajú priebeh dôležitých procesov (ekosystémy vodných tokov, ekotony na rozhraní pohoria a kotlín, dolinové gradienty a celky). Vedecká zonácia neráta so subzónami v bezzásahovej zóne A (napr. A1, A2, A3), pretože to nemá oporu v medzinárodných štandardoch. Je dôležité rátať aj s priestorovými a biotopovými nárokmi kľúčových druhov živočíchov (vrcholové predátory), so zdrojovými a poklesovými biotopmi, s minimálnou dynamickou plochou (dostatočný priestor pre veľké disturbance v zóne A) a s prehodnocovaním zóny B (nie však A). Menšia váha naopak vychádza pre cieľ umelo nasmerovávať biotopy na prirodzené autoregulačné procesy. Kritériá v priloženej tabuľke, ktorú J. Topercer pripravil na báze upravenej SWOT analýzy, hodnotili ostatní členovia pracovnej skupiny (s výnimkou štyroch všetci). Výsledky tejto analýzy budú slúžiť pre argumentáciu a ďalšie rozhodovanie MŽP SR. V systéme kritérií išlo tiež o to očistiť ho od vplyvov zamlčaných a odborne nerelevantných kritérií (napr. ťažbovo-dopravná dostupnosť a zaradovanie území do zóny A podľa nej).

P. Fleischer uviedol, že nie sú dostatočné argumenty na zaradenie jednotlivých sporných oblastí práve do zóny A. Uviedol, že súčasný návrh nie je prienikom, ale len kumuluje požiadavky zaradenia území do zóny A a v porovnaní s pôvodným návrhom sa zo zóny A neubralo. Položil otázku, či ochrana prírody nie je aj v ostatných zónach a nielen v zóne A? Upozornil, že nové podkladové dáta nie sú a ide len o teoretické princípy. NLC má vypracovanú štúdiu a predrokovávaný návrh zonácie (ktorý spomenul aj S. Celer) má pre každé JPRL uvedené druhy a vzťahy, ktoré ho zaradujú do konkrétnej zóny. Podľa J. Šibíka nie sú kritériá teoretické, len sa líši ich výber (je úplnejší) a váhy, ktoré im prideľujú biológovia na rozdiel od lesníkov (za nesprávny prístup považuje zaradenie podľa skryto

ekonomického kritéria – kde sa ťažba neoplatí, zaradiť do zóny A, ostatok do B a C). Podľa S. Celera a J. Topercera je východisková báza dát v najväčšej miere spoločná pre všetky doterajšie zónačné návrhy.

R. Rybanič vysvetlil, že vedecký návrh zonácie pôjde do ďalších rokovaní, kde sa budú zohľadňovať už aj ekonomické a iné kritériá. V prvom rade však v pracovnej skupine ide o vedecký návrh, ktorého prioritou je zákonná priorita v národných parkoch - ochrana prírody.

Prerokovanie jednotlivých sporných oblastí:

Bobrovecká a Juráňova dolina.

P. Fleischer uviedol, že oblasť Oravy predstavuje demonštračný objekt, v ktorom prebieha experimentálny manažment (aktívny) a do 80. rokov boli v tejto oblasti hospodárske lesy. V oblasti je snaha tmiť gradáciu podkôrníkov. J. Šibík namietal a navrhol, aby boli zásahy obmedzené kvôli zachovaniu celistvosti a konektivity - preto bola táto časť navrhnutá do zóny A v takom rozsahu. Predrokováný návrh nezahŕňa dolinové celky a do zóny A zaraďuje len vyššie polohy. Väčší priestor bez zásahu by bol žiadúci aj vo vzťahu výskytu hlucháňa. J. Topercer tu argumentoval aj výskytom iných európsky významných druhov stavovcov. V tejto oblasti by bolo vhodné vyčleniť plochy na porovnávanie účinkov zasahovania (experiment, ktorý už prebieha) vz. nezasahovania (zaradenie do zóny A). ŠL TANAP-u v tejto oblasti nemajú vyčlenené takéto plochy a vedia o tom. Podľa P. Fleischer 50 % lesných porastov ktoré spravujú ŠL TANAP-u by v zmysle návrhu komisie prešlo do A zóny, stav lesov však nezodpovedá kritériam pre priaznivý stav podľa Smerice o biotopoch a teda ani kritériám zaradenia do zóny A). I. Turisová uviedla, že ak sa má zohľadňovať vedecký návrh, musí byť aspoň minimálna vedecky odôvodniteľná vzorka kontrolných plôch. S výberom takejto vzorky v oblasti súhlasili aj ostatní členovia. Je na MŽP SR a ŠL TANAP-u vytvoriť na to priestor. S. Celer poukázal na súčasný stav a pripomenul, že značná časť navrhovanej zóny A je v súčasnosti v 3. stupni ochrany a môže resp. musí sa v nej vykonávať manažment (spracovanie „kalamity“). J. Hreško navrhol, aby tento vedecký návrh bol za vedcov uzavretý, pretože nesúhlas zo strany ŠL TANAP-u je zřejmý, no ŠL TANAPu sú len jedným zo správcov. Keď budú rokovania, vedci si pripravujú argumenty. Je isté, že vedecký návrh neprejde tak ako je, ale o tom rozhodnú až rokovania a argumentácia.

Tichá a Kôprová dolina

J. Topercer uviedol, že existuje veľa štúdií k tejto oblasti, ktoré priniesli viacero nových údajov o biotopoch, druhoch i procesoch a oprávňujú zaradiť celý dolinový komplex do zóny A. M. Janiga uviedol, že vedci musia vychádzať zo svojho poznania. P. Novák poukázal na problém umiestnenia horárne a jej zmeny na obytný dom. Zhoda členov bola vyčleniť horáreň a kosnú lúku z A zóny, čo je už vo vedeckom návrhu vyriešené.

Komplex dolín Bielowodská, Široká a Javorová dolina

Podľa M. Janigu sú tieto doliny jediný reprezentatívny komplex „severných dolín“ v Tatrách. Patria medzi najmenej rušené doliny. So zaradením do zóny A podľa M. Janigu súhlasí aj starosta obce Tatranská Javorina. Aj odumretý les je stále lesom, aj na holinách prebiehajú prírodné procesy a môžu sa obnoviť prírode blízkym spôsobom. a preto je potrebné určiť spôsob ich manažmentu (so zásahmi alebo bez nich). V prípade lesa, ktorý bol obhospodarovaný a bude zaradený do zóny A, by mali ujmú riešiť náhrady, v ostatných prípadoch by nemali byť vyplatené (vyťažené drevo už ujmy z ďalšieho neobhospodarovania vynahrádilo). J. Šibík a J. Topercer otvorili otázku zaradenia masívu Chovancov vrch – Skorušiniak (s rezerváciami Bor, Čikovská a Pavlová v Ždiarskej brázde

SSV od ústia Bielovodskej doliny) do zóny A a upozornili, že ekosystémy v tomto masíve podľa ich poznatkov nespĺňajú viaceré kritériá na zaradenie do zóny A. Tento problém bude potrebné doriešiť metodicky korektným spôsobom. I. Turisová vyjadrila názor, že zhoda návrhov zo strany ochranárov a lesníkov (prekrýv 75 % vedeckej a predpokovanej zonácie) je dobrým výsledkom.

Do pracovnej skupiny sa pripojil pán minister J. Nagy. Uviedol, že vedecký návrh tejto pracovnej skupiny je prioritný z hľadiska ochrany prírody, ale sú aj iné záujmy a požiadavky, ktoré bude potrebné zohľadniť. Ako príklad uviedol hrozbu vzniku požiarov a opatrení proti nim. Vedci argumentovali, že bezzásahová zóna je potrebná o.i. preto, lebo najväčšie riziko vzniku požiarov je práve v blízkosti plôch zasiahnutých ťažbou, ciest, liniek a pod. Existujú vedecké štúdie, ktoré opisujú spôsob vzniku a šírenia požiarov a dovoľujú ho i predvídať. Pán minister uviedol, že musia byť jasne definované úlohy ŠL TANAP-u i ŠOP SR - Správy TANAP-u, aby vedeli predísť resp. eliminovať škody (či už požiarimi, podkôrníkmi a pod.).

Pán minister položil otázku, čo robiť, ak by prišla víchrica ako v roku 2004? Vedci sa zhodli na tom, že by bolo ideálne mať už prijatú zonáciu, aby bolo jasné, kde možno zasahovať a kde nie. Aj pri zasahovaní by bolo vhodné, aby minimálne 30 % dreva ostalo v lese. Má to veľký význam aj z hľadiska prevencie požiarov, mŕtve drevo ponechané v lese tiež zlepšuje retenčnú schopnosť lesa, udržiava mokrade, vytvára biotopy pre mnohé druhy rastlín a živočíchov a má mnoho ďalších funkcií.

Na záver pán minister vyslovil želanie, aby výstup – návrh zonácie bol jeden. Nebráni sa však ani predloženiu viacerých návrhov (ide napr. o lesnícku predstavu zonácie). Predložený návrh/y bude prerokovaný v širšom kruhu zainteresovaných strán (neštátni vlastníci, ŠL TANAP-u, zástupcovia obcí, samospráv, zástupcovia podnikateľov v cestovnom ruchu a i.). Pôjde o neoficiálne prerokovanie.

Záver:

Odborníci z pracovnej skupiny pre zonáciu TANAP-u sa zhodli, že predložia jeden „VEDECKÝ“ návrh, s ktorým súhlasí úplná väčšina členov. Pod týmto návrhom budú podpísaní a v podobe vedeckého článku ho budú publikovať ako vedecký návrh zonácie TANAP-u. Tento návrh bude brať MŽP SR ako východiskový podkladový materiál pre ďalšie rokovania.

Pán minister súhlasil aj s predložením iných alternatív návrhov (zo strany lesníckej) zonácie TANAPu. Tieto pravdepodobne vziđu zo strany ŠL TANAPu a ŠOP SR.

Zaslanie podkladov – „Topercerova tabuľka“ do 1. 2. 2012

Úprava textového a mapového návrhu zonácie podľa prednesených a doručených pripomienok do 2. 2. 2012

Ďalšie stretnutie – predstavenie vedeckého návrhu zonácie (7. – 10. 2. 2012)

Úlohy: požiadať ŠOP SR o prípravu argumentov k Bobroveckej a Juráňovej doline i k oblasti Chovancov vrch – Skorušiniak (druhovú ochranu, ochranu biotopov).

Zapísala: Hrdá

Korekcia: Fleischer

Upravil: Topercer